

Respons

Tadsjikistan: Etniske usbekere i Tadsjikistan

Problemstilling/spørsmål:

- Situasjonen for usbekere i Tadsjikistan. Er det vanlig at etniske usbekere blir utsatt for diskriminering i Tadsjikistan?

Etniske usbekeres situasjon i Tadsjikistan

Landinfo har gjennomgått en del Tadsjikistan-rapporter på nettet i tillegg til å innhente informasjon fra en utvalgt kilde. Kilden jobber daglig med Sentral-Asia-stoff og innehar stor ekspertise på området. Navnet på kilden er ikke gjengitt siden uttalelsen kilden har gitt ikke er offisiell.

Demografi

Etniske usbekere teller ca 16 prosent av Tadsjikistans befolkning på 6,8 millioner innbyggere (Freedom House 2007). Ifølge uoffisielle tall er imidlertid prosentandelen etniske usbekere så høyt som 25 prosent av befolkningen (European Forum 2008). Etniske tadsjikere utgjør 65 prosent av befolkningen og færre enn halvparten av alle tadsjikere bor i Tadsjikistan. I både Afghanistan og i Usbekistan er det store tadsjikiske minoriteter.

Grensetvister og visumforhold

Grensene i Sentral-Asia ble ikke satt før i midten av 1920-årene da Moskva delte området inn i sovjetiske sosialistiske republikker. For å unngå separatisme, ble grensene trukket uten hensyn til naturlige geografiske grenser eller etniske grupperinger. Usbekerne som bor i den nordlige delen av Tadsjikistan er usbekere som på grunn av en byttehandel om landområder plutselig befant seg på tadsjikisk grunn (IWPR 2008). Siden både Tadsjikistan og Usbekistan var sovjetiske sosialistiske republikker innenfor Sovjetunionen, var imidlertid grensene mer administrative og av mindre betydning. Da Sovjetunionen kollapset i 1991 godtok de sentralasiatiske landene de gamle sovjetiske administrative grensene som sine nasjonale grenser og grensespørsmålene fikk større betydning.

Respons Tadsjikistan: Etniske usbekere i Tadsjikistan

Usbekistan og Tadsjikistan har hatt flere grensekonflikter gående seg imellom. Både Usbekistan og Tadsjikistan frykter islamsk fundamentalisme, og skylder gjensidig på hverandre for spredning av fundamentalisme. UNHCR opplyser at majoriteten av personer som har blitt fengslet grunnet tilhørighet til organisasjonen Hizb-ut-Tahrir tilhører den usbekiske minoriteten i Tadsjikistan (UNHCR 2008).

Visumregimet har vært en annen spire til konflikt. Landene har i perioder hatt visumplikt seg imellom og dette har ført til vanskeligheter for de som reiser fram og tilbake på grunn av handel på basarene (intervju i Kirgisistan, november 2008).

Spørsmål om diskriminering

Til tross for grensetvister mellom landene, synes det ikke som om usbekere som gruppe blir utsatt for direkte trakasseringer og diskriminering på grunn av sin etnisitet. Informasjonen er imidlertid ikke helt entydig.

UNHCR viser til rapporteringer om at tadsjikiske myndigheter har startet med relokalisering av etniske tadsjikere for å få disse bosatt i områder som tradisjonelt er befolket med etniske usbekere. Den usbekiske minoriteten hevder at myndighetene forsøker å utvanne den usbekiske minoriteten i et industrielt nøkkelområde. Dette fører blant annet til spørsmål om diskriminering i forhold til eiendomsspørsmål (UNHCR 2008).

UNHCR viser også til manglende skolemateriale på usbekisk og vanskeligheter med å få brukt det usbekiske språket i offisielle forum. Dette er forhold som påpekes av den usbekiske minoriteten. UNHCR skriver ikke om andre typer problemer som usbekere som etnisk gruppe er utsatt for.

IWPR skriver (2008) at mer enn 1000 etniske usbekere nord i Tadsjikistan, i områdene Spitamen og Ghonchi, har fått beskjed fra tadsjikiske myndigheter om at de må ta et valg om de ønsker å være tadsjikiske eller usbekiske borgere. Hvis de velger det siste, må de forlate landet. Ifølge IWPR er grensene mellom de to landene i dette området ikke like tydelige overalt. Grensespørsmålet skal ha kommet på spissen under Usbekistans presidentvalg i desember 2007, da usbekiske myndigheter åpnet et valglokale i Spitamen i Tadsjikistan uten å søke om en formell tillatelse. Tadsjikiske myndigheter på sin side forbannet valglokalet og mente at usbekiske myndigheter ikke har noen rett til å sette opp et valglokale i Tadsjikistan.

Landinfo er ikke kjent med hva som senere har vært utvikling i spørsmålet om valg av statsborgerskap for usbekere i dette området.

European Forum (2008) skriver at det foregår ingen åpenlys diskriminering overfor usbekiske borgere. Det er heller ingen formelle hindringer for at etniske usbekere kan avgi stemme ved valg i Tadsjikistan. En viss tilrettelegging foregår også idet stemmesedlene er trykket både på tadsjik, usbekisk, russisk og kirgisisk. Samtidig vises det til at den usbekiske minoriteten ikke er aktiv i det politiske liv i Tadsjikistan. Det er heller ingen politiske kandidater som henvender seg direkte til den usbekiske minoriteten. European Forum viser samtidig til at makt fordeles etter regional identitet i Tadsjikistan, og ikke etter etnisitet. Mange grupper er dermed utelatt fra innflytelse. Ifølge US Department of State (2008) er etniske usbekere representert i regjeringen, men ikke i direkte utøvende roller. Heller ikke US Department of State skriver om diskriminering overfor usbekiske borgere i Tadsjikistan.

Respons Tadsjikistan: Etniske usbekere i Tadsjikistan

Den muntlige kilden Landinfo har vært i kontakt med opplyser at det er mange som lever i blandingsekteskap (tadsjik/usbekere) i Tadsjikistan. Mange usbekere snakker tadsjikisk og kontakten mellom usbekere og tadsjiker er tett. Kilden mener imidlertid at det kan være lettere for etniske tadsjiker å få jobb og viser til at etniske usbekere klager over diskriminering i arbeidslivet. Kilden har ikke informasjon om annen type diskriminering.

Referanser

Skriftlige kilder:

- European Forum (2008, 25 July). *Tajikistan Update*. Tilgjengelig fra http://www.europeanforum.net/country/tajikistan_update [lastet ned 30.1.2009]
- Freedom House (2007). *Countries at the Crossroads: Tajikistan*. Washington, DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=140&edition=8&ccrpage=37&ccrcountry=170> [lastet ned 3.2.2009]
- IWPR, dvs. Institute for War & Peace Reporting (2008, 7 April). Uzbek Identity Crisis in Tajikistan. *Reporting Central Asia*, No. 540. London: IWPR. Tilgjengelig fra http://www.iwpr.net/?p=rca&s=f&o=343835&apc_state=henh [lastet ned 2.2.2009]
- Minority Rights Group International (2008, January). *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples - Tajikistan: Overview*. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4954ce14c.html> [lastet ned 30.1.2009]
- US Department of State (2008). *Country Reports on Human Rights Practices 2007 – Tajikistan*. Washington, DC: US Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/> [lastet ned 2.2.2009]

Muntlige kilder:

- Representant fra internasjonal organisasjon. Telefonsamtale 13.januar 2009.
- Menneskerettighetsorganisasjoner i Osj, Kirgisistan. Intervju i Bisjkek og Osj, Kirgisistan, 2.-12. november 2008.